

LIIKENNE- JA VIESTINTÄVALIOKUNNAN MIETINTÖ 21/2009 vp

Hallituksen esitys laeiksi maantielain ja ratalain muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 13 päivänä lokakuuta 2009 lähettänyt liikenne- ja viestintävaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen laeiksi maantielain ja ratalain muuttamisesta (HE 189/2009 vp).

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- hallitusneuvos Kaisa Leena Välipirtti, liikenne- ja viestintäministeriö

- päälakimies Rami Metsäpelto, Ratahallintokeskus
- johtava lakimies Seppo Kaasinen, Tiehallinto
- johtaja Antti Neimala, Suomen Yrittäjät.

Lisäksi kirjallisen lausunnon ovat antaneet

- Ratahallintokeskus
- Viitosmediat Ay
- Keski-Pohjanmaan Moottorikelkkailijat ry
- Lapin Yrittäjät ry
- Vuoksen Moottorikelkkaklubi ry.

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan maantielakia (503/2005) muutettavaksi siten, että hallinnollisia menettelyjä yksinkertaistettaisiin ja lain säännöksiä yhdenmukaistettaisiin vuoden 2008 alusta voimaan tulleen ratalain kanssa. Näkemäalueita koskevien ohjeiden antamista koskeva säännös muutettaisiin asetuksenantovaltuudeksi.

Ratalakiin (110/2007) lisättäisiin näkemäalueiden teknistä ohjeistusta koskeva asetuk-

senantovaltuus ja rautatien ylittämistä koskevia säännöksiä tarkistettaisiin.

Molempiin lakeihin tehtäisiin lisäksi aluehallintouudistuksesta ja liikennehallinnon virastouudistuksesta johtuvat viittausmuutokset.

Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2010.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Yleisperustelut

Hallituksen esityksen perusteluista ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella valiokunta pitää esitystä tarpeellisena ja tarkoituksen-

mukaisena. Valiokunta puoltaa lakiehdotusten hyväksymistä muutettuna seuraavin huomautuksin.

Valiokunta pitää hyvänä esityksen tavoitteita yksinkertaistaa hallinnollisia menettelyjä ja yhdenmukaistaa säännöksiä vuoden 2008 alusta voimaan tulleen ratalain kanssa. Näkemäalueiden teknistä ohjeistusta koskevan asetuksen antovaltuuden, tienvarsimainontaa koskevien säännösten ja rautatien ylittämistä koskevien säännösten tarkistamisen lisäksi esitys sisältää lähinnä aluehallintouudistuksesta ja liikennehallinnon virastouudistuksesta johtuvia viittauserämuutoksia.

Tienvarsimainonta

Hallituksen esityksessä ehdotetaan maantielain 52 §:n 3 momenttia muutettavaksi siten, että aiemmasta poiketen tienpitoviranomaisen ei tarvitsisi ennen tienvarsimainoksen asettamista koskevan ratkaisun tekemistä pyytää lausuntoa kunnalta, jos lausunnon pyytäminen on ilmeisen tarpeetonta. Valiokunta korostaa lausuntomenettelyn tärkeyttä asian monipuolisen selvittämisen kannalta, mutta katsoo, että lausuntoja ei ole taroituksenmukaista pyytää sellaisissa tilanteissa, joissa se on ilmeisen tarpeetonta. Valiokunta pitää kyseistä ehdotusta taroituksenmukaisena.

Valiokunnassa on asiantuntijakuulemisen yhteydessä noussut voimakkaasti esille tienvarsimainontaan liittyvän 52 §:n nykyinen varsin tiukka tulkinta. Valiokunta on tämän johdosta tarkastellut pykälää hallituksen esityksessä esitettyä laajemmin.

Mainitun 52 §:n 1 momentin mukaan tienvarsimainonta on kiellettyä ja tienpitoviranomainen voi myöntää kieltoon poikkeuksia, jos niitä on pidettävä liikenteen opastuksen tai matkailun kannalta tai muusta sellaisesta syystä tarpeellisina. Pykälän 2 momentin mukaan kielto ei koske kokous-, tiedotus-, huvi- tai muuta sellaista tilaisuutta sekä vaalimainontaa.

Valiokunnan saaman selvityksen mukaan tienvarsimainontaa koskevaa maantielain 52 §:n säännöstä on käytännössä tulkittu varsin tiukasti ja viranomaiset ovat vaatineet suhteellisen laajaltikin tienvarsilla nykyisin olevien erilaisten mainosten poistamista. Valiokunta kuitenkin katsoo, että säännöksen tarkoituksena ei ole ol-

lut kieltää selkeästi liikenneturvallisuutta haittaamatonta mainontaa, joka voi olla erityisesti harvaanasuttujen seutujen elinkeinon harjoittamisen kannalta käytännössä elintärkeää.

Maantielain (503/2005) voimassa olevan tienvarsimainontaa koskevan sääntelyn käsittelyn yhteydessä liikenne- ja viestintävaliokunta kiinnitti mietinnössään (LiVM 9/2005 vp) huomiota siihen, että tienvarsimainonnan ja -ilmoittelun kiellon lähtökohtaisena tarkoituksena on turvata liikenneturvallisuus. Hyvällä liikenneturvallisuudella taataan jokaisen perustuslaillinen oikeus elämään ja turvallisuuteen. Tästä syystä valiokunta katsoi, että liikenneympäristö tulee rauhoittaa eikä liikenteeseen kuulumatonta informaatiota tullut lisätä mietinnön aikaisesta tilanteesta. Hallituksen esitystä perusteltiin myös maisemallisin perustein. Valiokunta piti ehdotettua säännöstä tarkoituksenmukaisena ja opastusta tai matkailua ensisijaisina perusteina poikkeuksen myöntämiselle. Valiokunta katsoi, että säännöksessä tarkoitettuna muuna poikkeuslupan mahdollistavana syynä tulee pitää myös matkailuun liittyvää, vaikkakaan ei suoranaisesti siihen kuuluvaa, elinkeinoa ja sen harjoittamista. Tällaisena on pidettävä esimerkiksi tilalta myytäviä omia tuotteita, kuten marjoja ja hedelmiä, tai niiden jalostustuotteita.

Ottaen huomioon tienvarsimainonnan selkeitä hyödyt tienkäyttäjille ja toisaalta tämän mainonnan keskeisen merkityksen harvaan asuttujen seutujen elinkeinon harjoittamisen kannalta valiokunta katsoo, että kyseistä säännöstä ei tulisi soveltaa siten, että kielto koskisi harvaan asutuilla seuduilla sellaista mainontaa, joka selkeästi ei ole tosiasiaa liikenneturvallisuutta haittaavaa. Valiokunta katsoo, että tienvarsimainontaa koskevien säännösten tulkinnassa voidaan ottaa huomioon myös paikalliset olosuhteet. Perustuslakivaliokunta kiinnitti maantielakia koskeneessa lausunnossaan (PeVL 3/2005 vp) huomiota myös tienvarsimainonnan sananvapautta koskeviin liittyntöihin, mikä olisi valiokunnan näkemyksen mukaan asianmukaista ottaa huomioon säännöksen tulkinnassa. Valiokunta korostaa, että tienvarsimainonnalla voi olla erityisesti harvaan asutuilla seuduilla pai-

kallisten elinkeinonharjoittajien toimeentulon, kulttuurin ja vastaavien toimintojen kannalta olennainen merkitys ja voimassaolevan lain tarpeettoman tiukka ja joustamaton tulkinta saattaa käytännössä johtaa monen paikallisen elinkeinon toimintamahdollisuuksien heikkenemiseen.

Valiokunta katsoo, että tienvarsimainontaa koskevan sääntelyn riittävän yhtenäinen ja tarkoituksenmukainen soveltaminen tulee olla toteutettavissa ohjeistuksen ja ohjauksen kautta. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan asiaa pohtimaan on perustettu työryhmä, jonka tehtävänä on arvioida tienvarsimainonnan lupaedellytyksiä ja pohtia, miten liikenneturvallisuuden, ympäristön ja yritystoiminnan vaatimukset voitaisiin sovittaa yhteen. Työryhmän työssä käydään parhaillaan neuvotteluja mm. yrittäjien edustajien ja Tiehallinnon viranomaisten välillä ja niissä pyritään pääsemään yhtenäiseen näkemykseen toimivasta ja tarkoituksenmukaisesta ratkaisusta tienvarsimainonnan järjestämiseen. Valiokunnan työryhmän työstä saaman viestin mukaan neuvottelut ovat sujuneet hyvässä hengessä, eikä valiokunta näin ollen näe tarvetta muuttaa sääntelyä tässä vaiheessa. Valiokunta pitää hyvin tärkeänä, että asia saadaan ratkaistua neuvotteluteitse ja ohjeistuksen kautta järkevällä tavalla ja että työryhmän työssä kiinnitetään huomiota myös mainonnan ulkoasuun maisemalliset näkökohdat riittävästi huomioonotavalla tavalla.

Valiokunta painottaa, että se pitää erittäin tärkeänä, että hallitus seuraa tienvarsimainontaa koskevan sääntelyn soveltamista työryhmän työn valmistumisen jälkeen ja tarvittaessa arvioi pikaisessa aikataulussa lainsäädännön muutostarpeet ja valmistelee asiasta tarvittaessa sääntelyn muuttamista koskevan esityksen.

Valiokunta ehdottaa eduskunnan hyväksyttäväksi lausuman, jonka mukaan eduskunta edellyttää, että

hallitus seuraa lain tienvarsimainontaa koskevien säännösten toimivuutta ja vaikutuksia laajasti ottaen huomioon eri toimijoiden näkemykset ja käytännön kokemukset.

Rautatien ylittäminen maastoajoneuvolla

Valiokunnan saaman selvityksen mukaan rautatien ylittäminen moottorikelkalla voi aiheuttaa radalle sen kaltaista vahinkoa, jolla saattaa joissakin tilanteissa olla liikenteen turvallisuuteen kohdistuvia vaikutuksia. Valiokunta pitää näin ollen 2. lakiehdotuksen 17 §:n radan ylittämistä koskevia säännöksiä liikenneturvallisuuden näkökulmasta perusteltuina. Valiokunta kuitenkin korostaa, että moottorikelkkaharrastuksen ja moottorikelkkoja yritystoiminnassaan tarvitsevien tarpeista on tärkeää huolehtia siten, että radan ylittäminen mahdollistetaan käytännössä, rautatieliikenteen ja radan ylittämisen liikenneturvallisuudesta samalla huolehtien.

Yksityiskohtaiset perustelut

1. Laki maantielain muuttamisesta

109 §. Tarkemmat säännökset ja määräykset. Valiokunta ehdottaa säännöksen muuttamista lakiteknisistä syistä. Uudella muotoilulla ei muuteta ehdotetun säännöksen oikeudellista sisältöä.

2. Laki ratalain muuttamisesta

96 §. Tarkemmat säännökset ja määräykset. Valiokunta ehdottaa säännöksen muuttamista lakiteknisistä syistä. Uudella muotoilulla ei muuteta ehdotetun säännöksen oikeudellista sisältöä.

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella liikenne- ja viestintävaliokunta ehdottaa,

että lakiehdotukset hyväksytään muutoin hallituksen esityksen mukaisina paitsi 1. lakiehdotuksen 109 § ja 2. lakiehdotuksen 96 §:n 2 momentti muutettuina (Valiokunnan muutosehdotukset) ja

että hyväksytään yksi lausuma (Valiokunnan lausumaehdotus).

Valiokunnan muutosehdotukset

1.

Laki
maantielain muuttamisesta

109 §

(3 mom. kuten HE)

Tarkemmat säännökset ja määräykset

(Poist.) Maantien näkemäalueiden määrittelystä säädetään liikenne- ja viestintäministeriön asetuksella.

2.

Laki
ratalain muuttamisesta

96 §

Tarkemmat säännökset ja määräykset

(Poist.) Radan näkemäalueiden määrittelystä säädetään liikenne- ja viestintäministeriön asetuksella.

Valiokunnan lausumaehdotus

Eduskunta edellyttää, että hallitus seuraa lain tienvarsimainontaa koskevien

säännösten toimivuutta ja vaikutuksia laajasti ottaen huomioon eri toimijoiden näkemykset ja käytännön kokemukset.

Helsingissä 17 päivänä marraskuuta 2009

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj.	Martti Korhonen /vas	Mats Nylund /r
vpj.	Saara Karhu /sd	Pentti Oinonen /ps
jäs.	Mikko Alatalo /kesk	Markku Pakkanen /kesk
	Marko Asell /sd	Lyly Rajala /kok
	Leena Harkimo /kok	Tero Rönni /sd
	Kalle Jokinen /kok	Pertti Salovaara /kesk
	Lauri Kähkönen /sd	Ilkka Viljanen /kok.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Juha Perttula.